

"Evet, hakiki terakkî ise, insana verilen kalb, sır, ruh, akıl, hattâ hayal ve sâir kuvvelerin hayat-ı ebediyeye yüzlerini çevirerek,..". Buradaki "sır" nasıl bir kuvvedir ve hayat-ı ebediyeye nasıl yüzü çevrilir?

"Cenab-ı Hak insanı kâinata câmi' bir nüsha ve on sekiz bin âlemi hâvi şu büyük âlemin kitabına bir fihrist olarak yaratmıştır. Ve esma-i hüsnadan herbirisinin tecelligâhı olan herbir âlemden bir örnek, bir nümune, insanın cevherinde vedîa bırakmıştır. Eğer insan maddî ve manevî her bir uzvunu Allah'ın emrettiği yere sarfetmekle hamdin şubelerinden olan şükr-ü örfîyi îfa ve şeriata imtisal ederse, insanın cevherinde vedîa bırakılan o örneklerin her birisi, kendi âlemine bir pencere olur. İnsan o pencereden, o âleme bakar." (1)

Üstadımız, maddi ve manevi her bir uzvun, Allah'a nasıl bir pencere olduğunu ve şuunatı ilahiyeyi nasıl gösterdiğini muhtelif risalelerde anlatmaktadır. Bir latife-i Rabbaniye olan sırrın vazifesine ise "**müşahedetullahtır**" diyerek işaret etmektedir.

Müşahede; *seyretmek, seyrederek anlamak, görmek* manasındadır. Sırrın vazifesi olan müşahedetullahtan anladığımız kadarıyla, Cenab-ı Hakk'ın *-temsilde hata olmasın-* sırrı mesabesinde olan bazı gizli hakikatların seyri için insanda vedia bırakılan manevi bir latifedir. Bu latife marifetullahla birlikte terakki eder ve sahibini Cenab-ı Hakk'a muhatap edecek seviyeye getirince bazı sırlara vâkıf eder.

Zira insan dahi samimi olmayan muhatabına sırrını vermez. Samimi muhatabiyetten sonra kâinatın gizli hakikatleri o zata açılır, o zat'da sanki gözüyle seyrederek gibi o gizli hakikatleri müşahede eder.

* * *

İnsandaki "**sır**" denilen şey, daha çok adı ve mahiyeti bilinmeyen duygular anlamında kullanılmıştır. Bir çok his ve duygular bilinirken bir çoğunun da varlığı hissedildiği halde mahiyet ve keyfiyeti bilinmiyor. İnsan hayatın en cami ve mükemmeline mazhar olduğu için, bir çok hisler ve duygular ile donatılmıştır. Allah kendi isim ve sıfatlarını tanıtmak için insana bu isim ve sıfatları tartıp tanıyacak

---

cihazlar vermiştir. Bu cihaz ve duyguların adedi, bilineni ve bilinmeyeni çoktur. İşin uzmanları bu duygu ve latifeleri ana hatları ile tespit ve tayin etmişlerdir. Burada bunlardan herkesin rahatlıkla bilebildiği zahiri ve batini hislerin yanında bir de bilinmeyen hisler ve duygulara işaret ediliyor.

Mesela, bu bilinmeyenlerden iki tanesini Üstad Hazretleri "**saika** ve **şaiika** şeklinde tespit ettim" diyor.

Saika: Şuuru olmaksızın bir şeye sevk olunmaktır. Buna sevk-i İlahi de denir. İnkarcı filozoflar buna sevk-i tabii veya içgüdü adını veriyorlar. Üstad burada arının mükemmel ve hikmetli vazifeleri görmesini sevk-i İlahi anlamında saika duygusu ile izah ediyor. Yani Allah arıya ne yapacağını saika duygusu ile talim ediyor. Onu bu duygu vasıtası ile yönlendiriyor. Yoksa akıllı ve şuuru olamayan arının o hikmetli ve mükemmel vazifeleri kendi başına görmesi ya da kör ve sağır tabiatın sevki ile yapması imkansızdır.

Şaiika: Canlılardaki şevk ve motive duygusudur. Allah mahlukatına yapacağı vazifeleri "**saika**" ile bildirirken, o vazifelere karşı istek ve arzuyu da "**şaiika**" duygusu ile takviye ve teyit ediyor. Tabii bu saika ve şaiika duyguları her canlıda aynı derece ve mertebede görünmez. İnsanlarda daha cami ve daha mükemmeldir.

Arı saika ve şaiika duyguları sayesinde gider çiçeği bulur, onunla dostluk kurar, ona bir şeyler verir, ondan bir şeyler alarak her bir nebatla münasebet kurar. İşte arıya bütün bu davranışları yaptıran temel nimet hayat nimetidir. Zira insandaki bütün duygu ve latifeleri çalıştırıp anlamlandıran hayattır.

(1) bk. [İşarat-ül İ'caz, Fatıha Suresi.](#)